

**Valtion
ydinjäte-
huoltorahasto**

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO

Valtion ydinjätehuolto- rahasto

ISSN 1238-0296

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTO
TARKASTUSKERTOMUS DNRO 50/54/04
1.9.2004

Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut vahvistamaansa tarkastussuunnitelmaan sisältyneen (nro 20273) Valtion ydinjätehuoltorahastoa koskeneen tarkastuksen.

Tarkastuksen perusteella tarkastusvirasto on antanut asiassa seuraavan sisältöisen tarkastuskertomuksen, joka lähetetään Valtion ydinjätehuoltorahastolle ja kauppaja teollisuusministeriölle sekä valtiovarainministeriölle ja valtiontilintarkastajille.

Suoritettuun tarkastukseen kohdistuvan jälkiseurannan yhteydessä tarkastusvirasto tulee erikseen selvittämään, mitä toimenpiteitä tarkastuskertomuksessa todettujen epäkohtien korjaamiseksi on tehty.

Edellä olevan lisäksi kauppaja teollisuusministeriön tulee ilmoittaa 31.12.2005 mennessä tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tarkastuskertomuksen johdosta.

Tarkastusneuvos

Hannu Nieminen

Ylitarkastaja

Tuula Näätänen

SISÄLLYS

TARKASTUSVIRASTON KANNANOTOT	7
REVISIONSVERKETS STÄLLNINGSTAGANDEN	9
1. JOHDANTO	13
2. TARKASTUSASETELMA	16
2.1 Tarkastuksen kohde, tavoitteet ja rajaukset	16
2.2 Aineisto ja menetelmät	16
3. TARKASTUSHAVAINNOT	18
3.1 Ydinjätehuollolle asetetut tavoitteet	18
3.2 Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin	20
3.2.1 Ydinjätehuoltosuunnitelmat ja selvitykset toteutuksesta	20
3.2.2 Vastuumäärien ja rahastotavoitteiden määräytyminen ..	21
3.2.3 Varautumisvelvollisuuden täyttäminen	23
3.3 Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminta	25
3.3.1 Rahaston rakenne ja hallinto	25
3.3.2 Rahaston tehtävät	26
3.3.3 Varautumisrahasto	27
3.3.3.1 Lainaustoiminta	27
3.3.3.2 Sijoitustoiminta	33
3.3.4 Muut rahastot	34
LÄHDELUETTELO	36
LIITTEET	38

TARKASTUSVIRASTON KANNANOTOT

Tarkastuksen kohteena oli valtion talousarvion ulkopuolinen Valtion ydinjätehuoltorahasto, joka on kauppaja- ja teollisuusministeriön alaisuudessa ja hoidossa. Rahastoon kerätään jätehuoltovelvollisilta varoja ydinlaitoksen hyötykäytön aikana ydinjätehuollon tulevia kustannuksia varten. Tarkastuksen tavoitteena oli saada kokonaiskuva rahaston toiminnasta ja vastata eduskunnan esittämään tietotarpeeseen budjetin ulkopuolisista rahastoista. Eduskunnan puhemiesneuvoston lokakuussa 2001 asettama kertomusmenettelytyöryhmä on toivonut, että rahastojen toimintaa arvioidaan eduskunnan asettamien tavoitteiden näkökulmasta. Myös valtiovarainvaliokunta on todennut, ettei eduskunta saa riittävästi tietoa talousarvion ulkopuolisista rahastoista eikä niiden toimintaa koskevaa tarkastustietoa¹.

Tarkastuksen pääkysymyksinä olivat, miten rahasto on onnistunut lakisääteisissä tehtävissään eli ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisessa ja onko ydinjätehuollon kustannusten arviointiprosessi ja rahaston harjoittama lainaus- ja sijoitustoiminta sekä lainojen vakuuksien arviointiprosessi hoidettu asianmukaisesti. Tarkastuksen ulkopuolelle rajattiin ydinjätehuollon kokonaiskustannusten oikeellisuuden arviointi sekä vakuuksien riittävyyden arviointi.

Hallituksen esityksessä ydinenergialaiksi ydinjätehuollon taloudelliselle varautumiselle asetetut tavoitteet koskevat ydinjätehuoltoon varautumista varten kerättyjen varojen olemassaolon varmuutta, rahaston likviditeettiä palautusten varalta, kustannusten oikea-aikaista kohdentumista sekä varojen säilyvyyttä. Ydinenergialakia säädettäessä eduskunta hyväksyi ydinjätehuoltoa ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevat pykälät (6 luku ja 7 luku) hallituksen esityksen (HE 16/1985 vp) mukaisena. Eduskunta ei kirjelmässään koskien hallituksen esitystä ydinenergialaiksi tai vuosina 1988–2002 antamissaan vastauksissa hallituksen esityksiin ydinenergialain muuttamiseksi asettanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle sen toimintaa koskevia tavoitteita. Vuoden 2004 alusta eduskunta edellytti rahastolta, että sen ydinjäte- ja ydinturvallisuustutkimusta varten ke-

---

¹ VaVM 25/2002 vp.

räämät varat on pidettävä rahaston muista varoista erillään. Tämä on hoidettu erillisin maksupistein.

Ydinjätehuollon kustannusten arviointiprosessin kannalta voidaan rahaston toiminnallisena ja taloudellisena riskinä pitää sitä, että ydinjätehuollon kustannuksiin varautuminen pohjautuu ydinjätehuoltovelvollisten omiin arviointeihin ydinjätehuollon kustannuksista ja vastuumääristä. Riskiä vähentää puolestaan se, että ydinjätehuoltokaavioissa esitettyjen toimenpiteiden turvallisuudesta pyydetään Säteilyturvakeskuksen lausunto. Hyvänä menettelynä voidaan pitää sitä, että kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt kustannuslaskelmista Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) lausunnon, vaikka tähän ei ole velvoitetta. Ministeriön tulisi harkita sellaisen veloitteen lisäämistä asetukseen, että kustannusten oikeellisuudesta pyydetäisiin säännönmukaisesti lausunto myös vastaisuudessa vähintään yhdeltä teknillistaloudellisten laskelmien tarkastamiseen perehtyneeltä tutkimuslaitokselta.

Ydinjätehuoltokaavioissa esitetyt vastuumäärät ja kustannuslaskelmat perustuvat sähkön tuotantoarvioihin. Arvioinnissa on otettu huomioon myös suurten investointien aiheuttamien kustannusten jakottaminen. Näin ollen kustannukset kohdentuvat oikea-aikaisesti.

Tarkastuksen perusteella kustannusten arviointi hoidetaan ydinenergialaissa säädetyn mukaisesti. Nykyistä ydinjätehuollon kustannusten arviointiprosessia voidaan pitää asianmukaisena.

Rahaston lainaus- ja sijoitustoimintaa on tarkastuksen perusteella hoidettu asianmukaisesti ja rahaston teettämien selvitysten mukaan lähes riskittömästi. Rahasto on myös hallinnoinut varoja siten, että ne ovat säilyttäneet arvonsa. Puutteena voidaan pitää sitä, ettei rahasto tai ministeriö seuraa säännönmukaisesti rahaston keskituottoa suhteessa inflaatioon. Seuranta olisi kehitettävä.

Rahaston sijoitustoiminta on kohdistunut valtion velkakirjoihin ja sarjaobligatioihin. Mikäli sijoitetuille varoille haluttaisiin nykyistä suurempi tuotto, olisi sijoitustoimintaa hajautettava. Hallituksen esityksessä sijoitustoiminta markkinoilla kuitenkin katsottiin viimesijaiseksi menettelyksi sen vaativuuden vuoksi. Valtiolle lainaaminen on riskitöntä ja ydinjätehuoltovelvollisille lainaamisen sisältämään riskiin on varauduttu vaatimalla lainansaajilta riittävät vakuudet. Velkakirjoihin sisältyvillä takaisinmaksulausekkeilla on pyritty takaamaan se, että varat ovat tarvittaessa käytettävissä. Laina-aika on jätehuoltovelvollisille yksi vuosi, joten rahaston likviditeetti palautusten varalta on turvattu. Myös rahaston suorittamaa lainojen vakuuksien arviointia voidaan pitää asianmukaisena ja riittävänä.

REVISIONSVERKETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Föremål för revisionen var Statens avfallshanteringsfond, som står utanför statsbudgeten men är underställd och förvaltas av handels- och industriministeriet. I fonden insamlas under kärnkraftverkets tid i drift av de avfallshanteringsskyldiga medel med de framtida kostnaderna för kärnavfallshanteringen i åtanke. Ändamålet med revisionen var att få en helhetsbild av fondens verksamhet och tillgodose det av riksdagen framförda behovet av information om fonderna utanför statsbudgeten. Den av riksdagens talmanskonferens i oktober 2001 tillsatta arbetsgruppen för berättelseförfaranden har önskat, att fondernas verksamhet skall granskas från de av riksdagen uppställda målsättningarnas synpunkt. Också finansutskottet har konstaterat, att riksdagen inte får tillräcklig information om fonderna utanför statsbudgeten eller om revisionen av deras verksamhet².

De viktigaste frågorna vid revisionen var, hur fonden har lyckats med sina lagstadgade uppgifter, dvs. att bereda sig på kostnaderna för kärnavfallshanteringen, och huruvida processen för uppskattning av kostnaderna för kärnavfallshanteringen och den av fonden bedrivna låne- och investeringsverksamheten samt processen för bedömning av lånens säkerhet har skötts adekvat. Utanför revisionen avgränsades en bedömning av riktigheten av beloppet för de totala kostnaderna för kärnavfallshanteringen samt en bedömning av säkerheternas tillräcklighet.

De målsättningar angående ekonomisk beredskap inför kärnavfallshanteringen som uppställts i regeringens proposition till kärnenergilag gäller en säker existens av de för kärnavfallshanteringen reserverade medlen, fondens likviditet med tanke på restitutioner, en i rätt tid genomförd inriktning av kostnaderna samt medlens bevarande. När kärnenergilagen stiftades godkände riksdagen de paragrafer som gällde kärnavfallshanteringen och beredskapen inför kostnaderna för kärnavfallshanteringen (6 kapitlet och 7 kapitlet) i den form i vilka de ingick i regeringens proposition (RP 16/1985 rd). Riksdagen har inte i sin skrivelse angående regeringens proposition

---

² *FiU 25/2002 rd.*

till kärnenergilag eller i sina år 1988–2002 givna svar på regeringens förslag till ändringar av kärnenergilagen uppställt målsättningar för Statens kärnavfallshanteringsfonds verksamhet. Från början av år 2004 förutsatte riksdagen av fonden, att de av dess medel som insamlats för kärnavfalls- och kärnsäkerhetsforskning bör hållas separata från fondens övriga medel. Detta har skötts med särskilda betalningsställen.

I fråga om processen för uppskattning av kärnavfallshanteringens kostnader kan som en funktionell och ekonomisk risk för fonden betraktas att beredskapen inför kärnavfallshanteringens kostnader baserar sig på den kärnavfallshanteringsskyldigas egna bedömningar om kärnavfallshanteringens kostnader och ansvarsvolymer. Risker minskar för sin del av att Strålsäkerhetscentralens utlåtande inhämtas om säkerheten för de åtgärder som presenteras i kärnavfallshanteringsschemata. Som ett gott förfarande kan betraktas, att handels- och industriministeriet har begärt ett utlåtande om kostnadskalkylerna av Statens tekniska forskningscentral (VTT), trots att ingen skyldighet till detta föreligger. Ministeriet borde överväga att foga en sådan skyldighet till förordningen, att om kostnadernas riktighet också framdeles regelmässigt skall inhämtas ett utlåtande av en forskningsanstalt som är förtrogen med granskning av teknisk-ekonomiska kalkyler.

De i kärnavfallshanteringsschemata presenterade ansvarsvolymer och kostnadskalkylerna baserar sig på uppskattningar av elproduktionen. I uppskattningarna har också beaktats den periodisering av kostnaderna som beror på stora investeringar. Sålunda inriktas kostnaderna på rätt tidpunkt.

På basis av revisionen sker uppskattningen av kostnaderna så som bestämts i kärnenergilagen. Den nuvarande processen för uppskattning av kostnaderna för kärnavfallshantering kan betraktas som adekvat.

Fondens låne- och investeringsverksamhet har på basis av revisionen skötts ändamålsenligt och enligt av fonden gjorda utredningar så gott som riskfritt. Fonden har också förvaltat medlen så, att de har bevarat sitt värde. Som en brist kan betraktas att fonden eller ministeriet inte regelmässigt följer upp fondens avkastning i relation till inflationen. Uppföljningen borde utvecklas.

Fondens investeringsverksamhet har inriktats på statens skuldebrev och serieobligationer. Ifall en större avkastning än den nuvarande önskas på de investerade medlen, borde investeringarna differentieras. I regeringens proposition sågs emellertid

marknadsinvesteringar som det sista alternativet på grund av de med dem förknippade svårigheterna. Att låna åt staten är riskfritt, och på den risk som ingår i att låna åt de kärnavfallshanteringsskyldiga har man berett sig genom att kräva tillräckliga säkerheter av låntagarna. De i skuldebrevens ingående återbetalningsklausulerna har syftat till att garantera, att medlen vid behov finns till förfogande. Lånetiden för de avfallshanteringsskyldiga är ett år, varför fondens likviditet med tanke på restitutioner är tryggad. Också den av fonden gjorda bedömningen av säkerheterna för lånen kan betraktas som adekvat och tillräcklig.

KANNANOTTOJEN PERUSTEET

---

1. JOHDANTO

Valtiontalouden tarkastusvirasto (jäljempänä tarkastusvirasto) on tarkastanut Valtion ydinjätehuoltorahaston toimintaa. Tarkastuksen ovat tehneet ylitarkastaja Tuula Näätänen ja tarkastaja Vuokko Mustonen.

Ydinenergian käyttö, mukaan lukien radioaktiivisten jätteiden käsittely ja niiden loppusijoitus, on säädetty ydinenergiailalla (990/1987) luvanvaraiseksi. Luvanhaltijan, jonka toiminnan seurauksena syntyy tai on syntynyt ydinjätettä (jätehuoltovelvollinen), on huolehdittava kaikista näiden jätteiden ydinjätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä ja niiden asianmukaisesta valmistelemisesta sekä vastattava niiden kustannuksista (huolehtimisvelvollisuus). Ydinjätteiden tuottaja vastaa siten aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kaikista niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen sen tuottamien ydinjätteiden talteenottamiseksi, säilyttämiseksi ja käsittelemiseksi sekä sijoittamiseksi pysyväksi tarkoitetulla tavalla (loppusijoitus).

Ydinenergiailalla on myös säädetty, että Suomessa tuotettu ydinjäte on käsiteltävä ja varastoitava Suomessa ja se on myös loppusijoitettava Suomeen. Jätehuoltovelvollisten huolehtimisvelvollisuus päättyy, kun ydinjätteet on loppusijoitettu Säteilyturvakeskuksen hyväksymällä tavalla. Loppusijoituksen jälkeen ydinjätteiden omistusoikeus ja vastuu ydinjätteistä siirtyy valtiolle.

Ydinjätehuollon kustannuksiin varaudutaan ydinlaitoksen hyötykäytön aikana keräämällä ennakoon jätehuoltovelvollisilta varoja ydinjätehuollon tulevia kustannuksia varten Valtion ydinjätehuoltorahastoon. Ydinjätehuollon kustannukset koostuvat käytetyn polttoaineen varastoinnista, kuljetuksesta ja loppusijoituksesta, voimalaitosjätteiden poistosta ja voimaloiden käytöstäpoistosta aiheutuvista kustannuksista, ydinjätehuollon tutkimus- ja suunnittelukustannuksista sekä erilaisista ydinenergiain mukaisista viranomais- ja hallintokuluista³. Valtion ydinjätehuoltorahasto on kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa ja hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka perustettiin 1.3.1988 voimaan tulleella ydinenergiailalla.

---

³ *Rasilainen & Vuori (1999), s. 22.*

Kauppa- ja teollisuusministeriön viimeisimmän laskelman mukaan kaikkien Suomessa vuoden 2003 loppuun mennessä syntyneiden ydinjätteiden jäljellä oleva ydinjätehuolto maksaisi noin 1.338 miljoonaa euroa, josta rahastoon on kerätty noin 1.317 miljoonaa euroa. Summa sisältää myös nykyisten ydinlaitosten purkamiskustannukset.⁴

Ydinenergiain tarkoitettamia jätehuoltovelvollisia olivat vuoden 2003 lopussa Fortum Power and Heat Oy (ent. Imatran Voima Oy), Teollisuuden Voima Oy (TVO) ja VTT. Ydinjätteiden käytännön loppusijoitustoimenpiteistä ja loppusijoituksen valmisteluista sekä tutkimustoiminnasta vastaa ydinvoimayhtiöiden yhdessä omistama, vuonna 1995 perustettu Posiva Oy.

Eduskunnan puhemiesneuvosto asetti 24.10.2001 työryhmän selvittämään valtion taloudenhoidon valvontaan liittyvää kertomusmenettelyä. Työryhmä totesi mietinnössään⁵, ettei eduskunta saa riittävästi tietoa talousarvion ulkopuolisten rahastojen toiminnasta. Niiden tuloslaskelmat ja taseet sisältyvät valtion tilinpäätökseen, mutta niiden toimintaa kuvaavia tietoja ei sisälly hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta.

Eduskunnan kertomusmenettelytyöryhmä katsoi, että eduskunnan kannalta tiedot rahastojen taloudesta ja toiminnasta ovat mielenkiintoisia ja tarpeellisia valtionaloutta koskevan päätöksenteon samoin kuin eduskunnan valvontatoimen kannalta muutenkin. Työryhmän mielestä eduskunnan tiedonsaantia edesauttaisi muun muassa se, että Valtionalouden tarkastusvirasto kiinnittäisi toiminnassaan ja raportoinnissaan erityistä huomiota talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin ja niiden toimintaan. Työryhmä piti tärkeänä, että Valtionalouden tarkastusviraston eduskunnalle toiminnastaan antamassa kertomuksessa arvioidaan muun muassa talousarvion ulkopuolisten rahastojen toimintaa eduskunnan asettamien tavoitteiden näkökulmasta.

Myös valtiovarainvaliokunta on mietinnössään (25/2002 vp) Valtionalouden tarkastusviraston eduskunnalle toiminnastaan antamasta kertomuksesta (K 11/2002 vp) muun ohella todennut, että eduskunta ei nykyään saa riittävästi tietoa talousarvion ulkopuolisista rahastois-

---

⁴ *Kauppa- ja teollisuusministeriön tiedote 35/2004: Ydinjätehuoltorahaston tilinpäätös vahvistettu.*

⁵ *Kertomusmenettelyn kehittäminen eduskunnan valtion taloudenhoidon valvontatoimen osana. Kertomusmenettelytyöryhmän mietintö 15.5.2002. Eduskunnan kanslian julkaisu 7/2002.*

ta eikä niiden toimintaa koskevaa tarkastustietoa. Rahastot ovat kuitenkin eduskunnan budjettivallan kannalta erityisessä asemassa. Niiden talous on useissa tapauksissa rahavirtojen osalta yhteydessä budjettitalouteen, jota tarkastusvirasto tarkastaa. Nykyisenkaltaisella erillisellä tilintarkastusmenettelyllä voivat rahastojen ja budjettitalouden rajapinnat ja kytkennät jäädä liian vähäiselle huomiolle.

Valtiovarainvaliokunta piti tärkeänä, että hallituksen raportointia eduskunnalle talousarvion ulkopuolisista rahastoista voidaan parantaa esimerkiksi hallituksen niin sanotussa tilakertomuksessa, johon voitaisiin lisätä erillinen rahastojen toimintaa kuvaava jakso. Valtiovarainvaliokunta katsoi myös, että hallituksen tulisi selvittää, voitaisiinko talousarvion ulkopuolisten rahastojen vuositilintarkastus keskittää ja säätää Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäväksi. Tällöin tarkastusvirasto voisi raportoida rahastokohtaisten tarkastuskertomusten lisäksi rahastojen taloushoidosta ja toiminnasta sekä eduskunnalle että hallinnolle.

2.

TARKASTUSASETELMA

2.1 Tarkastuksen kohde, tavoitteet ja rajaukset

Tarkastuksen tavoitteena on saada kokonaiskuva Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnasta ja vastata eduskunnan tietotarpeeseen budjetin ulkopuolisista rahastoista. Eduskunnan puhemiesneuvoston asettama kertomusmenettelytyöryhmä on toivonut, että rahastojen toimintaa arvioidaan eduskunnan asettamien tavoitteiden näkökulmasta. Myös valtiovarainvaliokunta on todennut, ettei eduskunta saa riittävästi tietoa talousarvion ulkopuolisista rahastoista eikä niiden toimintaa koskevaa tarkastustietoa⁶.

Tarkastuksen pääkysymyksinä ovat:

- miten rahasto on onnistunut lakisääteisissä tehtävissään eli ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisessa, ja
- onko ydinjätehuollon kustannusten arviointiprosessi ja rahaston harjoittama lainaus- ja sijoitustoiminta sekä lainojen vakuuksien arviointiprosessi hoidettu asianmukaisesti.

Tarkastuksessa ei oteta kantaa rahaston suuruuteen eli ydinjätehuollon kokonaiskustannusarvion oikeellisuuteen eikä myöskään selvitetä vakuuksien riittävyttä.

2.2 Aineisto ja menetelmät

Tarkastuksen pääasiallisena lähteenä on käytetty rahastoa koskevaa asiakirja-aineistoa. Lisäksi on hyödynnetty aihetta sivuavia selvityksiä ja tutkimuksia.

Eduskunnan Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnalle asettamia tavoitteita on selvitetty eduskunnan kirjelmästä koskien hallituksen esitystä ydinenergialaiksi sekä eduskunnan vastauksista hallituksen esityksiin ydinenergialain muuttamiseksi vuosilta 1988–2003. Lisäk-

---

⁶ *VaVM 25/2002 vp.*

si on käyty läpi hallituksen kertomuksia valtiovarain hoidosta ja tilasta vuosilta 1988–2003 ja niistä annettuja eduskunnan kirjelmiä.

Kirjallista aineistoa on täydennetty haastattelemalla Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja ydinjätehuollon taloudellisesta varautumisesta vastaavia virkamiehiä kauppaja- ja teollisuusministeriössä.

Tarkastuskertomusluonnoksesta on saatu kauppaja- ja teollisuusministeriön 11.8.2004 päivätty selitys (liite 1), joka on otettu huomioon tarkastuskertomusta laadittaessa.

3.

TARKASTUSHAVAINNOT

3.1 Ydinjätehuollolle asetetut tavoitteet

Ydinenergialaista annetussa hallituksen esityksessä (HE 16/1985 vp) todetaan, että yhteiskunnan tehtävänä on suojella jäseniään tarpeettomilta vaaroilta. Ydinenergian olemukseen kuuluu olennaisena piirteenä radioaktiivisten aineiden säteily, jolla on haitallisia vaikutuksia elävään solukkaan. Vaikutukset saattavat osittain ilmaantua viivästyneenä. Tästä syystä on välttämätöntä estää ihmisten ja ympäristön joutuminen alttiiksi tavanomaista runsaammalle radioaktiivisten aineiden säteilylle.

Radioaktiivisten aineiden kanssa joudutaan tekemisiin ydinpolttoainekierron kaikissa vaiheissa: ydinpolttoaineen valmistuksessa, sen käyttämisessä ydinreaktorissa ja huolehdittaessa ydinjätteistä. Suurimmat säteilyongelmat liittyvät hallituksen esityksen mukaan käytettyyn ydinpolttoaineeseen.

Hallituksen esityksessä ydinenergialain yleisiksi tavoitteiksi asetettiin ydinenergian käytön pitäminen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena ja sen varmistaminen, että ydinenergian käyttö on ihmisten ja ympäristön kannalta turvallista eikä se myöskään edistä ydinaseiden leviämistä. Hallituksen esityksellä pyrittiin siihen, että laki sisältäisi keinot, joilla voitaisiin huolehtia näiden tavoitteiden saavuttamisesta. Tähän pyritään osin pakottavien säännösten, osin luvanvaraisuuden ja eräissä tapauksissa ilmoitusvelvollisuuden avulla. Viranomaisille annettiin myös keinot tarpeen vaatiessa puuttua käskyin ja kielloin ydinenergian käyttöön.

Hallituksen esityksessä asetetut tavoitteet ydinjätehuollon taloudelliselle varautumiselle voidaan esittää seuraavasti:

Tavoite 1. Varojen olemassaolon varmuus ja likviditeetti

Ydinenergian käytön turvallisuus edellyttää hallituksen esityksen mukaan muun muassa sitä, että käytössä syntyneistä ydinjätteistä huolehditaan asianmukaisesti. Yhteiskunnan kokonaisedun turvaaminen edellyttää sitä, että ydinjätehuoltoa varten tarvittavat varat ovat olemassa ja käytettävissä silloin, kun niitä tarvitaan. Ydinener-

gialakiin otetuilla säännöksillä ydinjätehuoltoon varautumisesta pyritään varmistamaan ydinjätehuollon kulloinkin vielä edellyttämien toimenpiteiden vaatimien varojen olemassaolo ja niiden saaminen käyttöön tarvittaessa.

Tavoite 2. Kustannusten oikea-aikainen kohdentuminen

Ydinjätehuollon vaatimia toimenpiteitä päästään useissa tapauksissa suorittamaan vasta pitkän ajan kuluttua siitä, kun jätteet ovat syntyneet. Hallituksen esityksessä edellytettiin, että koko ydinjätehuollon vaatimaa vastuumäärää vastaavat varat kerätään vähitellen jätteitä tuottavan toiminnan aikana. Ydinjätehuollon varat pyritään keräämään jo ydinlaitoksen käytön aikana sitä mukaa, kun jätettä syntyy niin, että ydinjätehuollon kustannusrasitus kohdistuisi mahdollisimman oikea-aikaisesti ja täysimääräisesti sillä tuotettuun hyötyyn. Näin ollen kustannukset tulisivat kaikkien niiden maksettaviksi, jotka pääosin tulevat käyttämään ydinlaitoksen hyötykäytön aikana tuotetun sähkön.

Tavoite 3. Varojen säilyvyys

Hallituksen esityksessä edellytettiin, että kerätyt varat on säilytettävä niin, että yhteiskunnalla on riittävä varmuus niiden säilymisestä. Varojen säilyvyys on turvattava erityisesti rahanarvon huononemista vastaan. Tämä edellyttää hallituksen esityksen mukaan sitä, että varat sijoitetaan riittävän tuottavasti ja siten, että niiden arvo säilyy ja että ne ovat käytettävissä sinä ajankohtana, jolloin jätehuoltotoimenpiteet tosiasiallisesti tullaan suorittamaan.

Hallituksen esityksessä todettiin edelleen, että rahojen riittävyys on pyritty varmistamaan myös siten, että tulevia kustannuksia ei ole diskonttaamalla alennettu, vaan koko korkotuotto on käytettävissä varojen reaaliarvon säilyttämiseen. Kerättyjen varojen tulee myös seurata kulloistakin tekniikan kehitys- ja kustannustasoa.

Ydinenergialakia säädettyä eduskunta hyväksyi ydinjätehuoltoa ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevat pykälät (6 luku ja 7 luku) hallituksen esityksen (HE 16/1985 vp) mukaisena. Eduskunta ei kirjelmässään koskien edellä mainittua hallituksen esitystä ydinenergialaiksi tai vuosina 1988–2002 antamissaan vastauksissa hallituksen esityksiin ydinenergiain muuttamiseksi asettanut Valti-

on ydinjätehuoltorahastolle sen toimintaa koskevia tavoitteita. Eduskunta on vastauksessaan (EV 115/2003 vp) edellyttänyt, että rahaston vuoden 2004 alusta lukien ydinjätehuoltovelvollisilta keräämät tutkimusvarat on pidettävä erillään rahaston muista varoista. Tätä käsitellään luvussa 3.3.4.

Eduskunta ei ole asettanut rahastolle toiminnallisia tavoitteita myöskään käsitellessään hallituksen kertomuksia valtiovarain hoidosta ja tilasta vuosilta 1988–2003 eikä käsitellessään ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen rakentamista ja laajentamista sekä ydinvoimalaitosyksikön rakentamista koskevia valtioneuvoston päätöksiä vuosina 2000 ja 2001.

3.2 Varautuminen ydinjätehuollon kustannuksiin

3.2.1 YDINJÄTEHUOLTOSUUNNITELMAT JA SELVITYKSET TOTEUTUKSESTA

Ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta kuuluvat kauppaja teollisuusministeriölle⁷. Luvan ydinjätteitä tuottavaan toimintaan myöntää kauppa- ja teollisuusministeriö tai Säteilyturvakeskus⁸, jolle kuuluu myös ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta⁹.

Kauppaja teollisuusministeriö on ydinenergialain 28 §:n mukaisesti päättänyt periaatteista¹⁰, joiden mukaan jätehuoltovelvollisten on hoidettava velvollisuutensa ydinjätteistä huolehtimisesta. Kauppaja teollisuusministeriö on tässä tarkoituksessa velvoittanut jätehuoltovelvolliset esittämään suunnitelman ydinjätehuollon toteuttamisesta. Suunnitelmasta on säädetty tarkemmin ydinenergia-asetuksen (161/1988) 74 ja 75 §:ssä. Ydinjätehuoltovelvollisten tulee toimittaa ministeriölle vuosittain mainituissa lainkohdissa vaaditut suunnitelmat ja selvitykset ydinjätehuollon toteuttamisesta.¹¹ Asetuksen 77 §:n

---

⁷ Ydinenergialain 54 §:n 1 momentti.

⁸ Ydinenergialain 16 §:n 2 momentti.

⁹ Ydinenergialain 55 §:n 1 momentti.

¹⁰ Ydinvoimalaitosten ydinjätehuollossa noudatettavat periaatteet vuonna 1991. KTM:n päätös 19.3.1991 (dnro 7/815/91), muut. 26.9.1995 (dnro 11/815/95) ja 23.10.2003 (dnro 9/815/2003).

¹¹ Poikkeuksista on säädetty ydinenergia-asetuksen 79 §:ssä.

mukaan jätehuoltovelvollisen on lisäksi kalenterivuositain maaliskuun loppuun mennessä toimitettava ministeriölle selvitys niistä ydinjätehuoltoon kuuluvista toimenpiteistä, jotka se on suorittanut. Kauppa- ja teollisuusministeriö tekee selvitysten perusteella päätöksen voimayhtiöiden ydinjätehuollon ohjelmista¹².

3.2.2 VASTUUMÄÄRIEN JA RAHASTOTAVOITTEIDEN MÄÄRÄYTYMINEN

Jätehuoltovelvollisten on varauduttava ydinjätehuollon kustannuksiin. Ydinenergia-asetuksen 86 §:n mukaan varautumisen perustana tulee olla erityinen jätehuoltokaavio ja siihen perustuvat jätehuollon kustannuslaskelmat. Jätehuoltovelvollisen tulee tehdä ehdotus ydinjätehuoltokaavioksi ja siihen perustuvaksi laskelmaksi. Asetuksen 87 §:n mukaan jätehuoltokaaviossa on esitettävä ja vastuumäärän laskemista varten riittävällä tarkkuudella kuvattava kaikki jätehuollon edellyttämät toimenpiteet. Kaaviossa kuvattuja suunnitelmia on muutettava ja korjattava sen mukaan kuin teknologinen tai muu kehitys sitä vaatii.

Ydinenergia-asetuksen 88 §:n mukaan jätehuoltovelvollisen on esitettävä jätehuoltokaavio kauppa- ja teollisuusministeriön hyväksyttäväksi ensimmäisen kerran riittävän ajoissa ennen ydinjätteitä tuottavan toiminnan aloittamista ja viimeistään tätä toimintaa koskevan lupahakemuksen yhteydessä. Jätehuoltovelvollisten on toimitettava tiedot muun muassa toiminnastaan aiheutuvien ydinjätteiden määrästä sekä ydinjätehuollon kustannuksista. Jätehuoltovelvollisen on täydennettävä hyväksyttyä jätehuoltokaaviota ja siihen liittyviä laskelmia vuosittain. Jätehuoltovelvollinen esittää samassa yhteydessä selvityksen suunnittelemistaan jätehuoltotoimenpiteistä.

---

¹² *Voimayhtiöiden ydinjätehuollon ohjelma vuodelle 2004 sekä yleispiirteinen suunnitelma vuoteen 2008 asti. KTM:n päätökset 25.5.2004 (dnro 13,14/815/2003 ja 14/815/2003).*

Asetuksen 90 §:n mukaan kauppaja- ja teollisuusministeriön on ennen kaavion hyväksymistä pyydettävä lausunto Säteilyturvakeskuksesta kaaviossa esitettyjen toimenpiteiden turvallisuuteen liittyvistä seikoista¹³. Ministeriö on lisäksi pyytänyt ydinjätehuoltoa koskevista selvityksistä lausunnon VTT:ltä, joka on arvioinut jätehuoltokaa- vioissa esitettyjä toimenpiteitä ja kustannuslaskelmia¹⁴.

Kauppaja- ja teollisuusministeriö ei ole tehnyt ydinjätehuollon kustannuksista kansainvälistä vertailua. Ministeriöstä saadun tiedon mukaan tähän on syynä se, etteivät eri maiden kustannuslaskelmat ole muun muassa varautumisjärjestelmien erilaisuudesta johtuen vertailukelpoisia.

Kauppaja- ja teollisuusministeriö vahvistaa kalenterivuoden alussa kunkin jätehuoltovelvollisen edellisen kalenterivuoden lopun vastuumäärän¹⁵ ja kuluvan kalenterivuoden rahastotavoitteen¹⁶ sekä tekee päätöksen jätehuoltovelvollisen kuluvan kalenterivuoden lopun arvioidusta vastuumäärästä¹⁷. Ministeriön on lisäksi laadittava vuosittain Valtion ydinjätehuoltorahastolle arvio jätehuoltovelvollisten vastuumääristä ja rahastotavoitteista seuraaville kuudelle vuodelle¹⁸.

Rahastotavoitteen määräämisestä on säädetty valtioneuvoston periaatepäätöksessä varautumisesta ydinjätehuollon kustannuksiin (165/1988). Päätöksen 1 §:n mukaan jätehuoltovelvollisen vastuumäärä on arvioitava siten, että se sisältää ydinjätehuollon toimenpiteiden kustannukset sellaisina kuin ne olisivat tarkasteluhetkellä suoritettuina sekä ne muut kustannukset, jotka aiheutuvat siitä, että ydin-

---

¹³ Säteilyturvakeskuksen lausunto 20.11.2003 (A812/9): *Fortum Power and Heat Oy:n taloudellinen varautuminen ydinjätehuoltoon.*

Säteilyturvakeskuksen lausunto 20.11.2003 (C812/10): *Teollisuuden Voima Oy:n taloudellinen varautuminen ydinjätehuoltoon.*

¹⁴ Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen lausunto 20.11.2003 (dnro 1668/71/03): *Fortum Power and Heat Oy:n taloudellinen varautuminen ydinjätehuoltoon.*

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen lausunto 20.11.2003 (dnro 1668/71/03): *Teollisuuden Voima Oy:n taloudellinen varautuminen ydinjätehuoltoon.*

¹⁵ Vastuumäärällä tarkoitetaan jätehuoltovelvollisen tuottamien ydinjätteiden ydinjätehuollosta tulevaisuudessa aiheutuvien menojen arvioitua määrää (ydinenergialain 37 §).

¹⁶ Rahastotavoitteella tarkoitetaan sitä varojen määrää, joka jätehuoltovelvollisen rahasto-osuuden on kunakin kalenterivuonna saavutettava (ydinenergialain 37 §).

¹⁷ Ydinenergia-asetuksen 89 §.

¹⁸ Ydinenergia-asetuksen 104 §.

jätehuollon toimenpiteet joudutaan suorittamaan vasta tulevaisuudessa. Arvioinnissa ei käytetä diskonttausta.

Ydinenergialain 40 §:n 1 momentin mukaan kunkin kalenterivuoden rahastotavoite on yhtä suuri kuin edellisen kalenterivuoden lopun vastuumäärä. Rahastotavoite voi kuitenkin olla vastuumäärää pienempi silloin, kun ydinjätehuollon kustannusvaikutuksia tasoitetaan usealle ydinlaitoksen toimintavuodelle¹⁹. Esimerkiksi niiden ydinjätehuollon varautumistoimenpiteiden osalta, jotka liittyvät ydinenergian aikaansaamiseen käytettäviin laitoksiin, rahastotavoitteen määrittämisessä käytetään jaksottamista²⁰. Jaksottamisella on pyritty turvaamaan näidenkin kustannusten oikea-aikainen kohdentuminen.

3.2.3 VARAUTUMISVELVOLLISUUDEN TÄYTTÄMINEN

Ydinenergialain 36 §:n mukaan jätehuoltovelvollinen täyttää varautumisvelvollisuutensa siten, että se maksaa kalenterivuositain määrättävän ydinjätehuoltomaksun Valtion ydinjätehuoltorahastoon ja luovuttaa valtiolle maksukyvyttömyytensä varalta ydinenergialain 45 §:ssä säädetyt vakuudet.

Ydinjätehuoltomaksu määräytyy kauppaja- ja teollisuusministeriön vahvistaman rahastotavoitteen ja jätehuoltovelvollisella rahastossa olevan rahasto-osuuden²¹ perusteella. Jos rahastotavoite on rahastoosuutta suurempi, vahvistaa ydinjätehuoltorahasto erotuksen uudeksi ydinjätehuoltomaksuksi. Päinvastaisessa tapauksessa rahasto vahvistaa jätehuoltovelvolliselle palautettavan ylijäämän.

Kauppaja- ja teollisuusministeriön viimeisimmän laskelman mukaan kaikkien Suomessa vuoden 2003 loppuun mennessä syntyneiden ydinjätteiden jäljellä oleva ydinjätehuolto maksaisi noin 1.338 miljoonaa euroa. Valtion ydinjätehuoltorahaston tase oli rahaston toimintakertomuksen mukaan vuoden 2003 lopussa noin 1.317 mil-

---

¹⁹ Ydinenergialain 40 §:n 2 momentti.

²⁰ VNp varautumisesta ydinjätehuollon kustannuksiin 6 §.

²¹ Rahasto-osuudella tarkoitetaan sitä varojen määrää, jonka Valtion ydinjätehuoltorahasto vahvistaa jätehuoltovelvollisella kulloinkin rahastossa olevan (ydinenergialain 37 §). Rahasto-osuuteen laskettavista varoista on säädetty ydinenergialain 41 §:ssä.

joonaa euroa. Ministeriön mukaan vastuuvajauksesta on annettu valtiolle asianmukaiset ydinenergiain vaatimat vakuudet.²²

Maksukyvyttömyyden varalta luovutettavat vakuudet on luovutettava ennen jätettä tuottavan toiminnan aloittamista ja muutoin aina kesäkuun loppuun mennessä siten, että valtiolla tuolloin olevien vakuuksien yhteismäärä vastaa erikseen arvioitavan, kuluvan kalenterivuoden lopun vastuumäärän ja kuluvan kalenterivuoden rahastotavoitteen erotusta²³. Hyväksyttävistä vakuuksista on säädetty ydinenergiain 45 §:ssä. Vakuuksia säilytetään Valtiokonttorissa, jonka on huolehdittava niiden voimassaolosta²⁴. Kauppa- ja teollisuusministeriön on vuosittain tarkastettava nämä vakuudet ja arvioitava, onko niiden vakuusarvoa edelleen pidettävä riittävänä²⁵.

Rahaston toimintakertomuksen mukaan rahasto tuotti voittoa noin 35 miljoonaa euroa vuonna 2003, kun se edellisenä vuonna oli noin 48 miljoonaa euroa (taulukko 1). Voitolla hyvitettiin ydinenergiain 51 §:n mukaisesti ydinjätehuoltovelvollisten rahasto-osuuksia siinä suhteessa kuin rahasto-osuudet olivat kalenterivuoden aikana rahaston varoina²⁶.

Taulukko 1. Ydinjätehuoltovelvollisten rahasto-osuudet vuonna 2003²⁷.

	Fortum Power and Heat Oy	Teollisuuden Voima Oy	VTT
Pääoma 1.1.2003	515.200.000,00	693.200.000,00	3.950.000,01
+ Voitonjako	20.373.085,47	27.441.046,20	158.886,64
+ Ydinjäte- huottomaksu	9.526.914,53	11.558.953,80	-78.886,64
Pääoma yhteensä 31.12.2003	545.100.000,00	732.200.000,00	4.030.000,01

²² Kauppa- ja teollisuusministeriön tiedote 35/2004: Ydinjätehuoltorahaston tilinpäätös vahvistettu.

²³ Ydinenergiain 44 §.

²⁴ Ydinenergia-asetuksen 107 §.

²⁵ Ydinenergia-asetuksen 96 §.

²⁶ Tappiolla vastaavasti veloitettaisiin rahasto-osuuksia (ydinenergiain 51 §).

²⁷ Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätös 2003.

VTT:n varautumisvelvollisuus aiheutuu sen hallussa olevasta Fir 1 -tutkimusreaktorista. VTT:llä on ydinvoimayhtiöitä alhaisempi vastuumäärä, joka on jaksottamisedellytysten puuttuessa täsmälleen sama kuin sen rahastotavoite. VTT:n rahasto-osuus on noussut korkotuoton johdosta rahastotavoitetta suuremmaksi ja sille on palautettu ylijäämä.

3.3 Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminta

3.3.1 RAHASTON RAKENNE JA HALLINTO

Valtion ydinjätehuoltorahasto koostuu kolmesta erillisvarallisuudesta: varautumisrahastosta, ydinturvallisuustutkimusrahastosta ja ydinjätetutkimusrahastosta. Kuhunkin rahastoon kerättyjä varoja voidaan käyttää vain ydinenergiatalain kyseisiä varoja koskevien säännösten osoittamiin tarkoituksiin. Varautumisrahastoon kuuluvat ne varat, jotka jätehuoltovelvolliset suorittavat rahastolle ydinjätehuoltomaksuina sekä varat, jotka kertyvät rahaston näihin varoihin liittyvästä toiminnasta. Vuoden 2004 alusta lukien ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisen lisäksi Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerätään varoja ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvien tutkimushankkeiden rahoittamista varten.²⁸ Näitä rahastoja käsitellään luvussa 3.3.4.

Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan rahaston hallintoa hoitavat valtioneuvoston kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan nimittämät johtokunta ja toimitusjohtaja. Rahaston johtokunnassa on puheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä. Viimeksi mainituista jäsenistä tulee yhden edustaa valtiovarainministeriötä, yhden kauppa- ja teollisuusministeriötä ja yhden Valtiokonttoria. Johtokunnan kokouksista on säädetty rahaston johtosäännössä.

Rahaston tehtävistä osa suoritetaan virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä käyttäen ministeriön toimitiloja ja irtaimistoa. Rahastolla ei ole päätoimista henkilökuntaa. Rahaston palveluksessa on vuonna 2004 sivutoimiset toimitusjohtaja, sihteeri ja kirjanpitäjä, jot-

---

²⁸ *Ydinenergiatalain 7 a luku ja valtioneuvoston asetus Valtion ydinjätehuoltorahastosta (161/2004).*

ka kaikki ovat päätoimisesti kauppaja- ja teollisuusministeriön palveluksessa.²⁹

Rahastosta annetun asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan rahaston talousarvioon sisältyviin talousarvio-osiin on liitettävä selvitys muun muassa kauppaja- ja teollisuusministeriölle sen toimitilojen ja irtaimiston käytöstä aiheutuvista kustannuksista ja niiden korvaamisesta ministeriölle. Rahaston vuoden 2003 tilinpäätöksen mukaan rahaston hallintokulut olivat 95.794,86 euroa, joista henkilöstökulut olivat 46.886,48 euroa ja palveluiden ostot 48.840,33 euroa, johon sisältyy muun muassa korvaus kauppaja- ja teollisuusministeriölle toimistopalveluista. Vuonna 2002 ministeriölle maksettiin 7.578,40 euroa. Kirjauksikäytäntöä muutettiin vuonna 2003 siten, ettei vuoden 2003 tilinpäätöksestä selviä ministeriölle maksetun korvauksen määrä³⁰.

Valtion ydinjätehuoltorahaston talousarviossa vuodelle 2004 rahaston hallintomenoiksi on varattu 100.656 euroa mukaan lukien Valtiokonttorin sijoitustoimintapalkkiota varten tehty varaus, joka on 26.700 euroa.

Rahaston hallintokulujen seuraamiseksi olisi rahaston toimintakertomuksesta käytävä ilmi ainakin kaikkien niiden kustannusten toteutuminen, joista rahaston talousarvioon on vaadittu rahastosta annetussa asetuksessa mainitut selvitykset³¹.

3.3.2 RAHASTON TEHTÄVÄT

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on osallistua luvussa 3.2.3 kuvatulla tavalla jätehuoltovelvollisen varautumisvelvollisuuden toteuttamiseen³² ja huolehtia osaltaan siitä, että jätehuoltovelvollinen

---

²⁹ *Valtion ydinjätehuoltorahaston talousarvio vuodelle 2004.*

³⁰ *Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2004–2009 todetaan, että ministeriölle maksettava korvaus on ollut vuonna 2003 noin 7.742 euroa.*

³¹ *Valtioneuvoston Valtion ydinjätehuoltorahastosta antaman asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan Valtion ydinjätehuoltorahaston talousarvioon sisältyviin talousarvio-osiin on liitettävä selvitys kunakin vuonna palkattavan henkilökunnan määrästä sekä siitä, missä määrin rahaston tehtäviä on tarkoitus suorittaa virkatyönä kauppaja- ja teollisuusministeriössä ja missä määrin rahaston on tarkoitus käyttää kauppaja- ja teollisuusministeriön toimitiloja ja irtaimistoa ja muita ministeriön suoritteita ja palveluja samoin kuin ministeriölle tästä aiheutuvien kustannusten määrästä ja niiden korvaamisesta ministeriölle.*

³² *Ydinenergialain 38 §.*

täyttää velvollisuutensa. Lisäksi rahaston tehtävänä on säilyttää ja sijoittaa varautumisrahastoon kerätyt varat.³³

Hallituksen esityksessä (HE 222/1998 vp) ydinenergiain muuttamiseksi rahaston varojen hoidolle asetettuja tavoitteita ovat muun muassa pääoman turvaaminen luottotappioiden ja rahan arvon huononemisen varalta sekä kohtuullinen reaalityttö, rahaston likviditeetti palautusten varalta sekä pienet hallintokulut. Edelleen hallituksen esityksen mukaan rahaston varojen hoidossa turvaavuus on tärkeämpi kuin pääoman mahdollisimman suuren tuoton saavuttaminen. Rahaston on hallinnoitava kerättyjä varoja siten, että varat säilyttävät arvonsa ja että ne ovat aikanaan käytettävissä ydinjätehuollon toimenpiteiden vaatimien kustannusten kattamiseen³⁴. Tarkastuksessa saadun tiedon mukaan rahaston tai ministeriön puolesta ei säännönmukaisesti seurata rahaston keskituottoa suhteessa inflaatioon.

Rahasto on koko toimintansa ajan tuottanut voittoa, joka on kompensoinut inflaatiota. Rahaston pääoma on siten säilyttänyt reaaliarvonsa.³⁵

Vuoden 2004 alusta lukien rahaston tehtävänä on myös kerätä varoja ydinjäteturvallisuus- ja ydinjätetutkimusta varten ja käytettävä nämä varat tutkimushankkeiden rahoittamiseen³⁶. Asiaa käsitellään luvussa 3.3.4.

3.3.3 VARAUTUMISRAHASTO

3.3.3.1 LAINAUSTOIMINTA

Ydinenergiain 52 §:n 1 momentin mukaan kullakin jätehuoltovelvollisella on oikeus saada turvaavia vakuuksia vastaan lainaa määräajaksi ydinjätehuoltorahastosta. Jätehuoltovelvollisella rahastosta lainassa oleva määrä ei kuitenkaan saa ylittää 75 prosenttia saman jätehuoltovelvollisen viimeksi vahvistetusta rahasto-osuudesta. Jätehuoltovelvollisen osakkeenomistajilla on oikeus käyttää lainausoikeutta

---

³³ Valtion ydinjätehuoltorahaston toimintakertomus 2003.

³⁴ Valtion ydinjätehuoltorahaston toimintakertomus 2003 ja HE 16/1985 vp.

³⁵ Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätökset 1988–2003 ja Tilastokeskuksen kuluttajahintaindeksi 1988–2003.

³⁶ Ydinenergiain 7 a luku.

siltä osin kuin jätehuoltovelvollinen ei itse sitä tee. Lainojen takaisinmaksuaika on yksi vuosi³⁷.

Hallituksen esityksessä (HE 16/1985 vp) ydinenergialaiksi jätehuoltovelvollisten lainausoikeutta on perusteltu sillä, että koska jätehuoltovelvollinen on joka tapauksessa vastuussa rahasto-osuutensa riittävydestä ja varojen suojaamisesta rahanarvon heikkenemiseltä, voisi jätehuoltovelvollinen huolehtia tästä velvollisuudestaan hankkimalla lainaamilleen varoille mahdollisimman suuren tuoton.

Ydinenergialain 52 §:n 2 momentin mukaan se määrä rahaston varoista, jota ei ole lainattu ydinjätehuoltovelvollisille, on valtion käytettävissä ja voidaan valtion talousarviossa siirtää rahastosta määräajaksi valtiovarastoon tai lainata valtiolle. Ennen kuin Valtion ydinjätehuoltorahastosta siirretään varoja valtiovarastoon tai rahasto lainaa niitä valtiolle, varoista on erotettava rahaston hallinnon hoitamiseen tarvittava määrä³⁸.

Ydinenergialain 52 §:n 5 momentin mukaan rahaston on sijoitettava edellä mainittujen lainanantojen ja valtiovarastoon siirtojen jälkeen käyttämättömät varat. Sijoitustoimintaa käsitellään luvussa 3.3.3.2.

Rahaston varoista suurin osa (72,8 %) oli vuoden 2003 lopussa lainattuna ydinjätehuoltovelvollisille (taulukko 2). Valtion hallussa rahaston varoja oli 245,3 miljoonaa euroa (18,6 %).

Taulukko 2. Rahaston lainat, siirrot valtiovarastoon ja sijoitukset 31.12.2003³⁹.

Fortum Oyj	408.825.000,00
Teollisuuden Voima Oy	549.150.000,00
Valtiovarasto	180.368.168,31
Suomen Valtio	64.893.629,55
Joukkovelkakirjalainojen osto	4.965.571,07
Sarjaobligaatit	73.625.029,15
Siirtosaamiset	34.815.858,05
Yhdystilisaatava	48.474,31
Yhteensä	1.316.691.730,44

³⁷ Johtokunnan pöytäkirja 3/2004.

³⁸ Ydinenergia-asetuksen 102 §.

³⁹ Valtion ydinjätehuoltorahaston tilinpäätös 2003.

Jätehuoltovelvollisten lainojen vakuudet

Rahaston tulee huolehtia lainojen vakuudeksi annettujen vakuuksien vakuusarvon valvonnasta⁴⁰. Vakuudet säilytetään Valtiokonttorissa, jonka on huolehdittava myös näiden vakuuksien voimassaolosta⁴¹. Vakuuksien osalta ei ole säännelty, mitkä tai minkälaiset vakuudet katsotaan turvaaviksi. Myöskään ministeriö ei ole näitä määritellyt.

Rahaston johtokunta on 10.9.1998 hyväksynyt ydinjätehuoltora-hastosta annetun asetuksen nojalla erillisen rahaston lainaustoimintaa ja vakuuksien valvontaa koskevan johtosäännön, jonka mukaan rahaston toimitusjohtajan tehtävänä on muun muassa tarkkailla ja seurata rahastolle annettujen vakuuksien turvaavuutta, lainansaajan toimintaa ja taloudellista tilaa sekä informoida näistä asioista johtokuntaa. Johtosäännössä ei ole todettu, mitä vakuuksia pidetään turvaavina ydinjätehuoltora-haston lainoja myönnettäessä eikä sitä, miten pantattujen osakkeiden ja velkakirjojen vakuusarvot lasketaan. Rahaston tilintarkastajat olivat johtosäännöstä laaditusta luonnoksesta 20.8.1998 antamassaan lausunnossa pitäneet tätä puutteena.

Vuonna 2004 Fortum Oyj ilmoitti käyttävänsä lainausoikeuttaan täysimääräisesti Fortum Power and Heat Oy:n osakkeenomistajana. Fortum Oyj luovutti vakuudeksi Kemijoki Oy:n osakkeita. Rahasto arvioi vakuuksien riittävyyttä käsittelemällä Fortum Oyj:n tilinpäätöstä vuodelta 2003. Yhtiön osalta todettiin tunnuslukujen yleinen paraneminen ja luottoluokituksen pysyminen ennallaan. Tarkastelun pohjalta rahasto katsoi vakuudet asianmukaisiksi.⁴²

Myös Teollisuuden Voima Oy ilmoitti vuonna 2004 käyttävänsä lainausoikeuttaan täysimääräisesti. Yhtiö lainasi rahastolta lainaamansa määrän edelleen osakasyhtiöilleen. Teollisuuden Voima Oy luovutti rahastolle lainansa vakuudeksi käteisenä panttina muiden osakasyhtiöidensä kuin Fortum Power and Heat Oy:n sekä Fortum Oyj:n velkakirjoja siten, että kukin osakasyhtiö vastaa velkakirjallaan Teollisuuden Voima Oy:n lainasta siinä suhteessa kuin sen välitön omistusosuus Teollisuuden Voima Oy:stä on, ja Fortum Oyj siinä suhteessa kuin Fortum Power and Heat Oy:n välitön omistusosuus Teollisuuden Voima Oy:stä on⁴³. Vakuuksien arvioimiseksi rahasto

---

⁴⁰ *Ydinenergia-asetuksen 105 §:n 1 momentti.*

⁴¹ *Ydinenergia-asetuksen 107 §.*

⁴² *Johtokunnan pöytäkirja 3/2004.*

⁴³ *Johtokunnan pöytäkirja 3/2004.*

kävi läpi Teollisuuden Voima Oy:n ja edellä tarkoitettujen osakasyhtiöiden tilinpäätökset vuodelta 2003 kiinnittäen erityistä huomiota kunkin tarkastellun osakasyhtiön taseen vastaavien määrään vähennettynä TVO-omistuksen (ydinvoima) arvolla. Saatua tulosta verrattiin vieraan pääoman määrään ja taseen liitetiedoista ilmeneviin muihin vastuisiin. Näin saatua tulosta verrattiin siihen osuuteen Teollisuuden Voima Oy:n lainasta, josta kyseessä oleva yhtiö vastaisi. Rahasto arvioi myös VTT:llä teettämiään Teollisuuden Voima Oy:n osakasyhtiöiden tuottoarvoselvityksiä. Tarkastelun pohjalta rahasto katsoi myös Teollisuuden Voima Oy:n vakuudet asianmukaisiksi.⁴⁴

Tarkastuksessa saadun tiedon mukaan ydinjätehuoltovelvollisten lainojen vakuuksien erilainen arviointi johtuu Teollisuuden Voima Oy:n toiminnan luonteesta. Teollisuuden Voima Oy on yksityinen, suomalaisten teollisuus- ja voimayhtiöiden omistama sähköntuotantoyhtiö, joka toimittaa osakkailleen sähköä omakustannushintaan. Näin ollen rahastossa on katsottu, ettei yhtiön tilinpäätöksen tarkastelu riitä vakuuksien arvioimiseksi.

Siirrot valtiovarastoon ja lainaus valtiolle

Siirtoja valtiovarastoon tehtiin vuosina 1989–1996. Vuonna 1996 ydinenergialain 52 §:ää muutettiin niin, että valtiolla on oikeus lainata samoilla korko- ja muilla ehdoilla kuin jätehuoltovelvolliset se määrä rahaston varoista, jota ei ole lainattu jätehuoltovelvollisille tai siirretty valtiovarastoon. Aiemmin varojen siirtämiseksi valtiovaraston ja rahaston välillä oli valtion talousarvioon otettu sekä tulo- että menopuolelle momentit kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan. Varojen kierrättäminen talousarviossa bruttoperiaatteella vaikeutti eri vuosien talousarvioiden vertailua. Palautusten yleistyessä siirrot rahastoon olisivat näkyneet talousarviossa menopuolella aikaisempaa merkittävästikin suurempina ja samalla myös suurempina kuin tulopuolella. Tämä taas olisi aiheuttanut tarpeen kasvattaa talousarvion tulopuolta esimerkiksi uudella lainanotolla, vaikka käytännössä kyseessä olisi ollut lainanantajan vaihtuminen. Muutoksen tarkoituksena oli, että vastaisuudessa valtio käyttäisi yksinomaan lainausmenettelyä. Valtioneuvosto voi päättää, kumpaa menettelyä se

---

⁴⁴ *Johtokunnan pöytäkirja 3/2004.*

käyttää.⁴⁵ Lainmuutoksen jälkeen valtio on käyttänyt ainoastaan lainausmenettelyä.

Valtio suorittaa vuosittain valtiovarastoon siirretyistä varoista rahastolle korvauksen. Korvaus määräytyy samoin perustein kuin rahastosta annettavien lainojen korko⁴⁶. Valtion vuoden 2004 talousarviossa on momentille 32.10.92 (Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle) myönnetty 4.882.000 euroa. Arviomäärärahaa saa käyttää ydinenergialain 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen Valtion ydinjätehuoltorahastolle eli varojen palauttamiseen rahastolle ja korkoihin.

Valtion laina erääntyy maksettavaksi 31.3.2009. Valtion laina-aika poikkeaa huomattavasti jätehuoltovelvollisten laina-ajasta. Valtion on ydinenergialain 52 §:n 3 momentin mukaan lyhennettävä lainaansa pyyntöä seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä aina, kun rahasto sitä pyytää vahvistetun ylijäämän palauttamiseksi jätehuoltovelvolliselle. Valtion osuus rahaston lainakannasta on pieni (taulukko 2).

Samana ajankohtana on myös valtiovarastoon siirretyt varat viimeistään palautettava rahastoon ”ellei niitä päätetä valtion talousarviossa palauttaa tätä ennen, tai ellei rahasto ilmoita näitä varoja tai osaa niistä olevan palautettava ennen sanottua päivämäärää sen vuoksi, että niitä tarvitaan ydinjätehuollon kustannusten suorittamiseen siinä tapauksessa, että jätehuoltovelvollinen, jonka rahastosuuteen varat kuuluvat, on määrätty ydinenergialain 31 §:n nojalla luovuttamaan tuottamiaan ydinjätteitä valtiolle niiden toimenpiteiden suorittamiseksi, joita ydinjätehuolto vielä edellyttää, tai jätehuoltovelvolliselle palautettavan ydinenergialain 42 §:ssä tarkoitetun ylijäämän palautukseen”⁴⁷. Valtiovarastoon siirretty pääoma on jo lähes kymmenen vuotta pysynyt saman suuruisena.

---

⁴⁵ HE 117/1996 vp.

⁴⁶ Ydinenergialain 52 §:n 2 momentti ja valtioneuvoston päätös Valtion ydinjätehuoltorahastosta annettavien lainojen yleisistä ehdoista (166/1988).

⁴⁷ Valtiovarainministeriön ja Valtion ydinjätehuoltorahaston välinen sopimus ydinenergialain 52 §:n 2 momentin nojalla valtiovarastoon siirretyistä varoista, näiden varojen palauttamisesta ja sanotussa lainkohdassa tarkoitettuja korvauksista 31.3.1999.

Rahastosta annettavien lainojen korko

Rahastosta annettavan lainan korko on ydinenergialain 52 §:n 4 momentin mukaan sidottava markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon. Valtioneuvoston päätöksessä Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista (166/1988) on määrätty, että rahastosta annettavan lainan korko on 12 kuukauden Euribor-korko vähennettynä 0,15 prosenttiyksiköllä. Korko tarkistetaan vuosittain.

Rahamarkkinoiden muutoksista ja markkinaehtoisten lainojen korkotason alenemisesta johtuen muutettiin rahastosta annettavien lainojen korkoa 31.3.1999 lukien. Sama koskee kyseisen päivämäärän jälkeen mahdollisesti tehtäviä siirtoja valtiovarastoon. Lainojen korkojen sitomisella markkinoilla yleisesti noteerattavaan korkoon peruskoron sijaan, oli tarkoitus välttää vuoden 1998 kaltainen tilanne, jossa rahasto joutui yllättäen sijoittamaan rahamarkkinoille huomattavia summia. Valtio ilmoitti tuolloin rahastolle, ettei se käytä lainausoikeuttaan rahamarkkinoilla vallitsevan alhaisemman korkotason vuoksi.⁴⁸

Hallituksen esityksen (HE 222/1998 vp) mukaan lainmuutoksen tavoitteena oli saattaa varautumisjärjestelmä vastaamaan rahamarkkinoilla tapahtuneita muutoksia ja turvata vastaisuudessakin järjestelmän toimiminen ydinenergialain tarkoittamalla tavalla. Lain muuttamisella pyrittiin varmistamaan ydinjätehuoltorahaston varojen hoidolle asetettavien tavoitteiden toteutuminen myös muuttuneissa olosuhteissa. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että tavoitteet saavutetaan hyvin, jos jätehuoltovelvolliset ja valtio käyttävät lainausoikeuttaan. Jätehuoltovelvollisten kannalta rahaston niille myöntämistä lainoista perimän koron suuruus ei ole yhtä oleellinen, sillä korko lisää rahaston pääomaa ja pienentää vastaavasti jätehuoltovelvollisen maksettaviksi tulevia ydinjätehuoltomaksuja. Koron suuruudella saattaa silti olla merkitystä, jos koron ja ydinjätehuoltomaksun maksajana on jätehuoltovelvollisen eri tulosityksikkö. Jos lainasta perittävä korko on oleellisesti markkinakorkoja suurempi, aiheuttaa tämän, että myös jätehuoltovelvolliset lainaavat muualta, jolloin rahaston sijoitustoimintaan käytettävissä olevien varojen määrä kasvaa entisestään.

---

⁴⁸ HE 222/1998 vp.

3.3.3.2 SIJOITUSTOIMINTA

Jos rahaston varoja jää luvussa 3.3.3.1 tarkoitettujen lainanantojen ja valtiovarastoon siirtojen jälkeen käyttämättä, on rahaston sijoitettava nämä varat turvaavia vakuuksia vastaan parhaan mahdollisen tuoton antavalla tavalla⁴⁹. Sitä ei ole kuitenkaan säännelty, mitkä vakuudet ovat turvaavia.

Jätehuoltovelvolliset (voimayhtiöt) ja valtio käyttivät rahaston aloitusvaiheen jälkeen vuoteen 1997 asti siirto- ja lainausoikeuttaan täysimääräisesti. Vuonna 1998 valtio jätti käyttämättä lainausoikeuttaan ja rahasto sijoitti lainattavissa olleet varat valtion sarjaobligaatioihin⁵⁰. Valtio jätti käyttämättä lainausoikeuttansa myös vuosina 2000–2003. Vuosina 2000, 2002 ja 2003 rahasto sijoitti varat joukkovelkakirjalainoihin ja valtion sarjaobligaatioihin. Vuonna 2001 rahasto sijoitti pelkästään valtion sarjaobligaatioihin.

Rahaston sijoitustoimintaa on hoitanut Valtiokonttori, jonka kanssa rahasto on solminut sijoituspalveluja koskevan sopimuksen. Rahasto on katsonut, ettei ole perusteita luopua käytössä olevista sijoitustoiminnan periaatteista ja antaa sijoitustoiminnan hoitamista esimerkiksi yksityisille pankkiiriliikkeille⁵¹. Valtiokonttori raportoi sijoitustoiminnasta säännöllisesti kauppa- ja teollisuusministeriölle⁵². Ministeriöstä saadun tiedon mukaan Valtiokonttori raportoi kustakin sijoitustoimestaan rahaston toimitusjohtajalle, joka puolestaan raportoi johtokunnalle. Ministeriö saa sijoitustoiminnasta tietoa rahaston johtokunnan pöytäkirjoista, rahaston toimintakertomuksista ja tilinpäätöksistä sekä tilintarkastajien lausunnoista. Ministeriö ei ole ohjeistanut rahaston sijoitustoimintaa.

Rahaston sijoitustoiminta on kohdistunut joukkovelkakirjalainoihin ja valtion sarjaobligaatioihin, jolloin sijoitustoimintaa voidaan pitää käytännössä riskittömänä. Toisaalta sijoitustoiminnan tuotto jää alhaiseksi. Ydinenergialakia säädettyä sijoitustoiminta markkinoilla katsottiin viimesijaiseksi menettelyksi sen vaativuuden vuoksi⁵³.

---

⁴⁹ *Ydinenergialain 52 §:n 5 momentti.*

⁵⁰ *Valtion ydinjätehuoltorahaston toimintakertomus 1998.*

⁵¹ *Johtokunnan pöytäkirja 4/2002.*

⁵² *Ydinjätehuoltorahaston varainhoito. Valtiokonttorin muistio 10.12.2003 (liitetty Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunnan pöytäkirjaan 7/2003).*

⁵³ *HE 222/1998 vp.*

3.3.4 MUUT RAHASTOT

Ydinenergialakia muutettiin vuoden 2004 alusta siten, että ydinjätehuoltorahastoon kerätään varoja myös ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvien tutkimushankkeiden rahoittamista varten. Hallituksen esityksen (HE 128/2003 vp) mukaan lainmuutoksen tarkoituksena on siirtää ydinturvallisuus- ja ydinjätetutkimuksen rahoittaminen nykyistä enemmän voimayhtiöiden kannettavaksi ja taata, että voimayhtiöiden tilaaman, turvallisuusviranomaisten valvontatyötään varten tilaaman ja tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen omista lähtökohdistaan harjoittaman tutkimustyön ohella on käytettävissä varoja valtiovallan osoittamiin käyttötarkoituksiin. Erillisvarallisuuden keräämisen tavoitteena on varmistaa, että Suomen viranomaisten ja muiden tarvitsijoiden käytettävissä on korkeatasoista ja nopeasti saatavissa olevaa ydinturvallisuutta koskevaa asiantuntemusta. Lisäksi tavoitteena on saada käyttöön korkeatasoista asiantuntemusta ydinjätehuollon erilaisista ratkaisuista. Rahoitettavat hankkeet eivät voi olla sellaisia, jotka liittyvät suoranaisesti konkreettisiin laitoshankkeisiin. Rahoitettavien hankkeiden tulisi olla tieteellisesti korkeatasoisia, eikä tuloksien käytettävyys saa rajoittua vain yhden luvanhaltijan ydinlaitoksiin.

Varat tutkimushankkeiden rahoittamiseksi kerätään maksuina ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta. Ydinlaitoksen haltijalta vuosittain kerättävän maksun suuruus on 220 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta, tai jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta⁵⁴. Jätehuoltovelvollisilta vuosittain kerättävän maksun suuruus on 0,08 prosenttia ydinenergialain 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä⁵⁵.

Eduskunta on edellyttänyt, että nämä maksuina kerättävät varat on pidettävä erillään rahaston muista varoista⁵⁶. Tämä on toteutettu erillisinä maksupisteinä⁵⁷.

---

⁵⁴ *Ydinenergialain 53 a §:n 2 momentti.*

⁵⁵ *Ydinenergialain 53 b §:n 2 momentti.*

⁵⁶ *EV 115/2003 vp.*

⁵⁷ *Valtion ydinjätehuoltorahaston tilikartta vuodelle 2004.*

Taulukko 3. Vuonna 2004 erillisvarallisuuteen kerättävät maksut⁵⁸.

	Ydinturvallisuus- tutkimus	Ydinjätetutkimus
Fortum Power and Heat Oy	660.000	456.160
Teollisuuden Voima Oy	2.046.000	611.040
VTT	0	3.280
Yhteensä	2.706.000	1.070.480

Valtion ydinjätehuoltorahasto jakaa varat kauppaja- ja teollisuusministeriön esityksen pohjalta. Ministeriö on velvollinen pyytämään jakoesityksestä Säteilyturvakeskuksen ja kauppaja- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimivan ydinenergianeuvottelukunnan lausunnon. Rahasto jättää osan kertyneistä varoista jakamatta, jos riittävän asiantuntemuksen ylläpitoon tarvittava rahoitus on muulla tavoin kyseisen vuoden osalta varmistunut. Tällöin jakamatta jääneet varat on palautettava maksajille. Myös silloin, kun riittävän korkeatasoisia hankkeita ei löydy rahoitettavaksi, on varoja jakamisen sijasta palautettava maksuvelvollisille.⁵⁹ Ministeriöstä saadun tiedon mukaan varojen palauttamista maksajille ei ole tarkoitus hoitaa vuosittain, vaan varoja palautetaan, mikäli niitä jää pidemmällä aikavälillä käyttämättä ja käyttämättömien varojen määrä alkaa kasvaa.

⁵⁸ Johtokunnan pöytäkirja 1/2004.

⁵⁹ Ydinenergialain 53 e §.

LÄHDELUETTELO

---

1. Lait, asetukset ja muut normit (muutoksineen)

Eduskunnan kirjelmä vuoden 1986 valtiopäivillä lepäämään hyväksytyjen ehdotusten johdosta ydinenergialaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

EV 133/1996 vp. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi ydinenergialain muuttamisesta.

EV 169/1998 vp. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi ydinenergialain 52 §:n muuttamisesta.

EV 115/2003 vp. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi ydinenergialain muuttamisesta.

HE 16/1985 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle ydinenergialaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 117/1996 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ydinenergialain muuttamiseksi.

HE 222/1998 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ydinenergialain 52 §:n muuttamiseksi.

HE 128/2003 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ydinenergialain muuttamiseksi.

VNA Valtion ydinjätehuoltorahastosta (161/2004).

VNp Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista (166/1988).

VNp varautumisesta ydinjätehuollon kustannuksiin (165/1988).

Ydinenergia-asetus (161/1988).

Ydinenergialaki (990/1987).

2. Muut kirjalliset lähteet

Kertomusmenettelyn kehittäminen eduskunnan valtion taloudenhoi-
don valvontatoimen osana. Kertomusmenettelytyöryhmän mietintö
15.5.2002. Eduskunnan kanslian julkaisu 7/2002.

Rasilainen & Vuori (1999). Käytetyn ydinpolttoaineen huolto. Suo-
malaisen suunnitelman pääpiirteet. VTT Energia.

Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1998.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 25/2002 vp. Valtiontalouden tar-
kastusviraston kertomus eduskunnalle toiminnastaan: annettu
3.9.2002.

3. Haastattelut

22.6.2004   Kauppa- ja teollisuusministeriö (4 henkilöä)

LIITTEET

11.8.2004

Saapunut 17.8.2004
VTV Dnro 50/54/04

Valtiontalouden tarkastusvirasto
PL 1119
00101 HELSINKI

VTV:n selvityspyyntö 7.7.2004

SELVITYSPYYNTÖ; VASTAUS

Valtiontalouden tarkastusvirasto on laatinut luonnoksen tarkastuskertomukseksi "Valtion ydinjätehuoltorahasto" ja pyytänyt kauppa- ja teollisuusministeriötä antamaan siitä selityksensä. Vaikka suoritettun tarkastuksen varsinaisena kohteena oli Valtion ydinjätehuoltorahasto, tarkastus ulottui osittain myös ministeriön toimintaan rahaston valvojana. Pyydettyä selityksenä ministeriö toteaa seuraavaa.

Kertomusluonnoksen osiossa "Tarkastusviraston alustavat kannanotot" katsotaan sekä rahaston että ministeriön toiminta yleisesti ottaen asianmukaiseksi. Luvussa esitetään kaksi kehitysehdotusta:

- Ministeriö pyytää nykyisin jätehuoltovelvollisten esittämistä laskelemista vastuumääräksi rutiininomaisesti Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen lausunnon. Tarkastusvirasto ehdottaa, että käytännön jatkumisen takaamiseksi lausunnon pyytämisestä säädettäisiin ydinenergia-asetuksessa. Ministeriö ei näe estettä sille, että asetuksessa säädettäisiin lausunnon pyytämisestä vähintään yhdeltä laskelemien teknillistaloudellisen puolen tarkastamisen näkökulmasta pätevältä tutkimuslaitokselta. Sen sijaan ottaen huomioon suuntauksen VTT:n aseman kehittymiseksi liiketaloudelliselta pohjalta toimivaksi tutkimuslaitokseksi, ministeriö pitää ongelmallisena VTT:n nimeämistä asetuksessa lausunnonantajaksi. Tältä pohjalta ministeriö tulee esittämään muutosta ydinenergia-asetukseen siinä yhteydessä kun asetusta lähitulevaisuudessa muutenkin joudutaan muuttamaan.
- Tarkastusvirasto ehdottaa, että rahasto tai ministeriö seuraisi säännönmukaisesti rahaston keskituottoa suhteessa inflaatioon. Ministeriö tulee antamaan rahastolle ohjeen ehdotetun vertailun sisällyttämisestä vuosittaiseen toimintakertomukseen. Esitetyllä seurannalla on valtiovallalle merkitystä erityisesti siinä tapauksessa, että tulevaisuudessa jouduttaisiin tilanteeseen, jossa jätehuoltovelvolliset eivät enää olisi kykeneviä kattamaan rahaston vajaatuottoa.

11.8.2004

Kertomusluonnoksen osion "Kannanottojen perusteet" lukuun 3.3.1 sisältyy lisäksi yksi toimenpide-ehdotus, jota ei ole nostettu osioon "Tarkastusviraston alustavat kannanotot". Tämän ehdotuksen mukaan rahaston hallintokulujen seuraamiseksi sen toimintakertomuksesta tulisi käydä ilmi kaikkien niiden kustannusten toteutuminen, joista rahaston talousarvioon on vaadittu asetuksessa mainitut selvitykset. Ministeriö tulee antamaan tämänsisältöisen ohjeen rahastolle.

Kertomusluonnoksen tekstissä on joukko epätarkkuuksia, joilla ei ministeriön näkemyksen mukaan ole kuitenkaan merkitystä tarkastusviraston kannanottojen kannalta. Luettelo näistä on sähköpostitse toimitettu tarkastuksen suorittajille.

Erkki Virtanen
Kansliapäällikkö

Jussi Manninen
Teollisuusneuvos

Vuodesta 2000 lukien ilmestyneet toiminnantarkastuksen tarkastuskertomukset

- 1/2000 Toimintamenobudjetointi virastojen tulosohjauksessa
toimintamenomäärärahojen budjetointiin ja tulosohjaukseen liittyvien toimintojen arviointia
- 2/2000 Oppisopimuskoulutus
tavoitteet, strategia, rahoitus, tulokset
- 3/2000 Lahdentien parantaminen uudella rahoitusmallilla
- 4/2000 Asukasvalinnat ja niiden valvonta
vuokra-asuntolainojen korkotukea saaneiden yhteisöjen asukasvalintojen, asukasvalintojen valvonnan ja näiden sääntelyn tarkastus
- 5/2000 Euroopan aluekehitysrahastohankkeiden tuloksellisuus
- 6/2000 Vanhustenhuollon rahoitus
- 7/2000 Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tarkastus
- 8/2000 Kasarmikiinteistöjen käyttö
Taivallahden ja Poltinahon kasarmialueista luopuminen
- 9/2000 Matkailun kehittäminen
- 10/2000 Asumisoikeusasuntojen asukasvalinta
- 11/2000 Maaseudun kehittämishankkeet
5b-ohjelman työllisyysvaikutukset
- 12/2000 Vuosivalvonta ja veroehdotusmenettely
- 13/2000 Puolustushallinnon hankintatoimi
Sotavarustehankinnat
- 14/2000 Huumetorjunta
hoidon järjestämisen ja valvontaviranomaisten näkökulmista tarkasteltuna
- 15/2000 OHY ARSENAL Oyj:n jakautumiseen liittyvät korvausvaatimukset
- 16/2000 Tekesin tuotekehitysrahoitus
- 17/2000 Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta
- 18/2000 Pienyritysten tukeminen
maa- ja metsätalousministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalojen tukien vertailua
- 1/2001 Sotainvalidien sairaanhoitopalvelujen hankinta

- 2/2001 Puolustushallinnon hankintatoimi
Päivittäistavarahankinnat
- 3/2001 Maatalouden rakenteen kehittäminen
- 4/2001 Ympäristöhallinnon tuloksellisuusraportointi
*erityisesti luonnonsuojelu- ja ympäristönsuojelu-
tehtävien osalta*
- 5/2001 Vankeinhoitolaitoksen henkilöstön sopeuttaminen
- 6/2001 Maatalousyrittäjien luopumistukea koskeva informaatio
talousarvioesityksissä
- 7/2001 Losseja korvaavat Tielaitoksen siltahankkeet
- 8/2001 Itämeren suojelusopimuksen toteuttaminen Suomessa
*Helsingin sopimuksen merkitys vesiensuojelun ohjau-
välineenä erityisesti maalta peräisin olevan kuormituksen
vähentämisessä*
- 9/2001 Työvoima- ja elinkeinokeskukset
Ohjauksen ja johtamisjärjestelmien toimivuus
- 10/2001 Tuomioistuintulot
- 11/2001 THL – tilausvaltuuden käyttö
- 12/2001 Maatalousyrittäjien lomituspalvelut
- 13/2001 Osaamiskeskukset aluekehitystyössä
- 14/2001 Euron käyttöönottovalmius valtionhallinnossa
- 15/2001 Vuosaaren satamahanke
- 16/2001 Oy Veikkaus Ab:n harjoittama sponsorointi
- 17/2001 Valtion liikelaitosten tulos- ja omistajaohjaus
- 18/2001 Verosaatavien kuittaus
- 19/2001 Valtion tukien ilmoittamisessa komissiolle noudatettava
menettely Euroopan yhteisön perustamissopimuksen
87 – 89 artiklojen mukaan
- 20/2002 Ympäristönsuojelun edistämisyhteistyöt
- 21/2002 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen
tuloksellisuusraportointi
- 22/2002 Korkeakoulun osallistuminen teknologian siirto-
toimintaan
*korkeakoulun tutkimustulosten ja innovaatioiden
siirtäminen yritysten hyödynnettäväksi*
- 23/2002 Matkailun yritystuet
- 24/2002 Näennäisviljely
tavanomaisen viljelytavan valvonnan ongelmat

- 25/2002 Ulkopuolinen rahoitus yliopistojen tulohajauksen näkökulmasta
esimerkkinä Jyväskylän yliopisto
- 26/2002 Kapiteeli Oy:n perustaminen – osa valtion kiinteistöstrategiaa
- 27/2002 Radanpidon taloudellisuus ja rataverkolla tapahtuva kilpailu
- 28/2002 EU-rahoituksen toteutuminen ohjelmakauden 1995 – 1999 rakennerahastohankkeissa
- 29/2002 Alueelliset taidetoimikunnat
- 30/2002 Ympäristölupien valvonta
erityisesti ilmansuojelun kannalta
- 31/2002 Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarastrategia ja porotalous
- 32/2002 Yliopistojen hankintatoimi
- 33/2002 Häätäkeskusten perustaminen
- 34/2002 Paikallisen poliisitoimen resurssointi
- 35/2002 Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen tuloutus valtiolle
- 36/2002 Uudet palkkausjärjestelmät valtionhallinnossa
- 37/2002 Maataloustuen tavoitteet ja vaikutukset
tulotuen talousarvioperustelujen ja vaikuttavuuden arviointia
- 38/2002 Valtion erityisrahoitustoiminta
Finnvera Oyj
Suomen Teollisuussijoitus Oy
- 39/2002 Lääninhallitusten myöntämä ESR-rahoitus kehittämis- ja koulutushankkeisiin
- 40/2002 Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma
ohjelman toteutus ja vaikutus kunnissa
- 41/2002 Liikennesuoritteiden ohjailu
- 42/2003 Lähialueyhteistyöhankkeet
- 43/2003 Monitoimimurtajien hankinta ja kaupallinen toiminta
- 44/2003 Laki yritystoiminnan tukemisesta – Pk-yritysten kehittämishankkeet
- 45/2003 Suomen valtion maksuliikehankinta
- 46/2003 Tulohajaus Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä
- 47/2003 Määrärahojen alueellinen jakaminen

- 48/2003 Yhteiskunnallista erityistehtävää toteuttavien valtion-
yhtiöiden omistajaohjaus
- 49/2003 Verohallinnon systeemyön ja atk- konsultointipalvelu-
jen hankinnat
- 50/2003 Puolustushallinnon tukitoimintojen ulkoistamisen tila
helmikuussa 2003
- 51/2003 Sektoritutkimustoiminnan ohjaus ja rahoitus sosiaali- ja
terveysministeriön hallinnonalalla
- 52/2003 Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuloksellisuusrap-
portointi eduskunnalle
- 53/2003 Vesihuollon tukeminen
valtion osallistuminen vesihuollon järjestämiseen
- 54/2003 Raja- ja merivartioiden rekrytointi ja koulutus
- 55/2003 Siviilipalvelus
- 56/2003 Tutkijakoulujen toiminta
- 57/2003 Alueelliset kuljetustuet
- 58/2003 Tilastokeskuksen palveluhankinnat
- 59/2003 Fyysinen tietoturvallisuus sosiaali- ja terveysministeriön
hallinnonalalla
- 60/2003 Joukkoliikennepalvelujen hankinnat
- 61/2003 Pelastustoimen kehittämishanke
- 62/2003 Valtakunnansyyttäjänviraston toiminta
- 63/2003 Maatilarakentamisen ja konehankintojen tukeminen
- 64/2003 Arktisen keskuksen näyttelytoiminta
- 65/2003 Ministeriöiden ohjaus eräissä Kansaneläkelaitoksen
toimeenpanemissa sosiaaliturvaetuksissa
- 66/2003 Ympäristötukien vaikuttavuus
energiatuet ympäristönsuojelun välineenä
- 67/2004 Säteilyn käytön valvonta
- 68/2004 Henkilöstön hankinta valtionhallinnossa
- 69/2004 Tuoteturvallisuusvalvonta
- 70/2004 Lentolisäjärjestelmä ja yhteyslentotoiminta Puolustus-
voimissa
- 71/2004 Lasten ja nuorten psykiatrian valtionavustusmenettely
- 72/2004 Finpro ry:n toiminta
- 73/2004 Hansel Oy:n rakennejärjestelyt ja yhtiö osana valtion
hankintatoimen strategiaa

- 74/2004 Ulkomaalaisviraston toiminta
lähinnä toimintaprosessien näkökulmasta tarkasteltuna
- 75/2004 Geodeettisen laitoksen toiminta
- 76/2004 Viranomaistoiminta harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa
- 77/2004 Korruptio; riski kahdenvälisen kehitysyhteistyön tuloksellisuudelle
- 78/2004 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle
- 79/2004 Oikeusministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle
- 80/2004 Valtion ydinjätehuoltorahasto

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Talousarvion ulkopuoliseen Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerätään jätehuoltovelvollisilta varoja ydinlaitoksen hyötykäytön aikana ydinjätehuollon tulevia kustannuksia varten.

Ydinjätehuollon kustannusten arviointiprosessia, rahaston lainaus- ja sijoitustoimintaa sekä lainojen vakuuksien arviointia voidaan pitää asianmukaisena. Ydinjätehuollon kustannukset kohdentuvat oikea-aikaisesti ja rahaston likviditeetti on varmistettu. Myös varojen olemassaolosta ja säilyvyydestä on riittävä varmuus.

Ydinjätehuollon kustannuksia arvioitaessa olisi pyydettävä säännönmukaisesti lausunto esitettyjen toimenpiteiden turvallisuuden lisäksi myös teknillistaloudellisten laskelmien oikeellisuudesta. Ministeriön ja rahaston olisi myös säännöllisesti seurattava rahaston tuottoa suhteessa inflaatioon.

Valtiontalouden tarkastusvirasto
Annankatu 44, PL 1119
00101 HELSINKI
Puhelin (09) 4321
Telekopio (09) 432 5280
Kotisivu <http://www.vtv.fi>

Edita Prima Oy